

บทบาทผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นางสาวฉวีลัดดา จุลเพชร

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2446-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLES OF WOMAN LEADER IN LOCAL GOVERNMENT : A CASE STUDY OF CHIEF EXECUTIVE
OF SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION

Miss Thalasma Jullapech

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-2446-9

ฉัตรมา จุลเพชร : บทบาทผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษานายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล. (THE ROLES OF WOMAN LEADER IN LOCAL GOVERNMENT : A CASE
STUDY OF CHIEF EXECUTIVE OF SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION)

อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ , อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. วิลาสินี พิพิธกุล , 126 หน้า.
ISBN 974-53-2446-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังและปัจจัยในการเข้าสู่การเมืองระดับท้องถิ่นของผู้นำ
สตรี และรูปแบบการใช้อำนาจบริหารของผู้นำสตรีในท้องถิ่นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยผ่าน
ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยด้านเพศสภาพส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน
ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบลเป็นผู้หญิง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลสี่ลูก อำเภอแก้งสนามนาง องค์การบริหาร
ส่วนตำบลโคกกรวด และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมืองนครราชสีมา การเก็บข้อมูล
ใช้การสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแบบเจาะลึก 3 ท่าน การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และ
การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ประชาชน เครือข่ายสตรี และบุคคลที่ร่วมปฏิบัติงานกับนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบล จำนวน 36 คน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า การที่สตรีก้าวเข้ามาสู่ผู้นำท้องถิ่นได้ต้องมีบทบาทการต่อสู้ที่เริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัว
จนถึงสังคมภายนอก และมีปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้นำสตรีสามารถเข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นได้สำเร็จ ประกอบด้วย
ความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มนักรการเมือง ค่านิยมในฐานะความเป็นผู้นำสตรี พลังกลุ่มเครือ
ข่ายสตรี และอำนาจการครอบครองปัจจัยการผลิต ซึ่งต่างมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อกันอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้นำสตรีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองโดยประชาชน
มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาในชุมชนมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจประชาชนสามารถเลือก
อาชีพเสริมตามที่ถนัดและต้องการ โดยไม่มีการบังคับ และด้านสังคมเน้นการดูแลคุณภาพชีวิตสวัสดิการ
สมาชิกในชุมชนมากกว่าเน้นปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ปัจจัยด้านเพศสภาพทั้งความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างด้านเพศสภาพ เศรษฐกิจ และครอบครัว ได้มี
ส่วนส่งเสริมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ภาพรวมในการดำเนินงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้หญิงส่งผลให้ประชาชน
ส่วนใหญ่พอใจและยอมรับผลการปฏิบัติงานอย่างมาก

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#4685721529 : MAJOR IN POLITICAL ECONOMY

KEY WORD: WOMAN LEADER / CHIEF EXECUTIVE OF SUBDISTRICT ADMINISTRATION

THALASAMA JULLAPECH : THE ROLES OF WOMAN LEADER IN LOCAL GOVERNMENT : A CASE STUDY OF CHIEF EXECUTIVE OF SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF., VORAVIDH CHAROENLOET, Ph.D., THESIS COADVISOR : ASST.PROF., WILASINEE PHIPHITKUL, Ph.D., 126 pp. ISBN 974-53-2446-9.

The objective of this research is to study the backgrounds and factors of entrance into local politics of woman Chief Executives of Subdistrict Administrative Organizations (SAOs) and the administrative style of woman local leaders in all aspects of political, economic, and social development through the community's participation including whether gender is a supportive factor or a threat to the performance of woman leaders. The case study composes of 3 female Chief Executives of SAOs from the See Suk SAO of Kang Sanam Nang District , and the Kok Kruad SAO and the Nong Krathum SAO of Mueang District in Nakhon Ratchasima . Qualitative data were collected through in-person interviews with three women Chief Executives of SAOs, participatory observation, and focus group interviews. The focus group consists of 36 persons. A qualitative analysis is used as an approach to the study.

Findings from the research are as follows:

1. The relationship with local interest groups and politicians are key factors that encourage female leaders to enter into local politics. Being gender awareness ,support from female networks in the election campaign and the owner of factors of production are important factors.

2. Local administration under woman leaders has caused many good changes in political, economic, and social aspects. For instance, public participation in laying down policies and solving community's problems is promoted; people are free to choose what additional works they want to do and suit their skills; much attention have been paid on social welfare and the improvement of quality of life of community's members especially children, women and elderly people rather than the development of economic factors.

3. Rather than being a threat, gender factor in the structural of gender, economic and family relationship supports the performance of woman Chief Executives of SAOs.

As the result of these changes, female leaders are accepted and their performances are greatly satisfied by most of the people.

Field of study.....Political Economy.....Student's signature.....*Thalasma Jul*.....

Academic year ..... 2005.....Advisor's signature.....*Charoent*.....

Co-advisor's signature.....*Wilasinee Phiphitkul*.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านองค์ความรู้ทางวิชาการจาก รศ.ดร.วรวิทย์ เจริญเลิศ และผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ซึ่งอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นผู้มีพระคุณอย่างสูงในการให้สิ่งมีค่าทางกระบวนการความคิดแก่ผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยสามารถเอาชนะอุปสรรค ความไม่รู้ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จ

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามดำเนินการไปได้ด้วยดี เนื่องจากมีผู้อุปการะคุณ ดังนี้ คือ ท่านวิทยา กามนต์ และพิจันทรจิรา กามนต์ นายอำเภอเมืองนครราชสีมาและภรรยา ได้ให้ความอนุเคราะห์ที่พักแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลภาคสนาม พี่พรสรร อุ๋นบรรเทิง และพี่กัลญา อุ๋นบรรเทิง ได้ช่วยเหลือในการเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่อำเภอต่างๆของจังหวัดนครราชสีมา นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลทั้ง 3 แห่ง และประชาชนในพื้นที่ตำบลโคกกรวด ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง นครราชสีมา และตำบลสีสุก อำเภอแก้งสนามนาง ที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลอย่างละเอียด รวมทั้ง นางสาวสุมาลี มีจัน ที่เสียสละเวลาไปร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ และเป็นผู้ช่วยค้นหาหนังสือเอกสารความรู้เกี่ยวกับเรื่องสตรีนิยมให้ผู้วิจัยตลอดการทำวิจัย

นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาของกองวิชาการและแผนงานที่ให้โอกาสในการศึกษาและทำวิจัย รวมทั้งพี่ๆที่ร่วมงานในจังหวัดตรัง และพี่ๆเพื่อนๆในสวนกลางที่คอยเป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ ด้านความคิดในการแสวงหาความรู้ และมอบโอกาสทางการศึกษาที่ดีให้ผู้วิจัยเสมอมา รวมทั้งคุณตา คุณยาย คุณย่า และญาติพี่น้องทั้งหลายที่คอยให้กำลังใจและเป็นแรงเชียร์ให้เกิดความมานะบากบั่นมา โดยตลอด ทั้งนี้ ขอมอบคุณความดีทั้งหลายให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
คำอธิบายคำย่อ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.5ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ทฤษฎีและแนวความคิดในการศึกษา.....	7
2.1.1ทฤษฎีสตรีนิยม.....	7
• สตรีนิยมสายเสรีนิยม.....	7
• สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน.....	8
• สตรีนิยมสายมาร์กซิสม์.....	10
• สตรีนิยมกับการเมือง.....	16
2.1.2ทฤษฎีภาวะผู้นำ.....	21
• ผู้นำ.....	21
• ภาวะผู้นำ.....	21
• ประเภทหรือตัวแบบของผู้นำ.....	22
• เครือข่าย.....	22
2.1.3ทฤษฎีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง.....	30
2.1.4แนวคิดว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	31
2.2เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
3.1 กรอบวิธีคิดในการวิจัย.....	39
3.2 ประชากร.....	42
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4.1 ภูมิหลังและปัจจัยในการเข้าสู่การเมืองระดับท้องถิ่นของผู้นำสตรี.....	45
4.2 รูปแบบการใช้อำนาจบริหารของผู้นำสตรีในท้องถิ่นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยผ่านทัศนนะและการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	53
4.3 ปัจจัยด้านเพศสภาพส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล.....	61
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	68
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	68
5.2 ปัญหาอุปสรรคในการวิจัย.....	73
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	73
รายการอ้างอิง.....	75
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก : แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและประวัติชีวิตของผู้นำ.....	80
ภาคผนวก ข : แบบการสนทนากลุ่ม (ประชาชน เครือข่ายสตรี และผู้ร่วมปฏิบัติงาน).....	85
ภาคผนวก ค : ผลการวิจัย.....	87
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	126

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 การเลือกตั้งสมาชิก อบต. ปี พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2539.....	2
ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิก อบต. ปี พ.ศ.2544	2
ตารางที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้นำองค์กร เครือข่าย และชุมชน.....	28

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ

หน้า

ภาพที่ 1 แสดงทฤษฎีสัจกมที่สมดุลเมื่อผู้หญิงอยู่ในบ้านและผู้ชายอยู่ในที่สาธารณะ.....16

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สส.	หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สจ.	หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อบจ.	หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ส.อบต.	หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
นายก อบต.	หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
อบต.	หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล
อสม.	หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุข
อปพร.	หมายถึง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย